

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > בלבביד-002 התעוררות ובנין בעבודת ה' >

בלבביד-002 התעוררות ובנין בעבודת ה'

"מוסיף והולך"

בפרקים הבאים יובאו כמה וכמה דרכים בעבודת ה', אך לפני שניגש לעצם הדברים, ראינו לנכון בפרק זה להקדים הקדמה כללית חשובה ביותר, כדי שאכן יזכה כל אחד לקבל את התועלת הרצויה מן הדברים.

ישנו מעשה ידוע בר' זלמל'ה מוולוז'ין, אחיו של הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל, שהיה כידוע מתלמידי הגר"א.

הגר"א היה מוסר שיעור, ובאחת הפעמים, כשהגר"א התחיל למסור שיעור, ביקש ממנו ר' זלמל'ה שלא ימסור.

שאל אותו הגר"א: מדוע? וכי אינם חביבים עליך דברי התורה?

אמר לו ר' זלמל'ה: היפך הדברים, כיון שחביבים הם עלי באמת, ברצוני שהדברים שאשמע יהיה להם קיום, ומאחר ואת הדברים ששמעתי אתמול עדיין אינני חי עמהם כמו שצריך, אם אשמע דברים חדשים, דברי התורה של אתמול יהיו ח"ו בבחינת 'נפל' שאין להם קיום אמיתי בנפש.

"ברצוני" - כך הוא אמר להגר"א - "קודם לקחת את הדברים שאמרתם אתמול, ללכת איתם במחשבה זמן טובא ולקנות אותם, ורק אחר כך אדרבה, להיות בבחינת מוסיף והולך".

אבל אם אדם לשם דוגמא בחנוכה מדליק את הנר שני ומכבה את הנר האשון, וביום השלישי מכבה את השניים הראשונים, ומדליק את השלישי, זו ודאי אינה בחינת "מוסיף והולך" עליה דיברו בית הלל. "מוסיף והולך" פירושו שהנר הראשון דולק היטב, וממנו מדליק ומיטיב את הנרות.

וכך גם לענייננו: צריך להיות שהנקודה הראשונה תהיה קנויה היטב בנפש, ורק אז להמשיך הלאה לנקודה השניה. ואחר שגם הנקודה השניה נקנית, ממשיכים עם שתי הנקודות הראשונות לכיוון הנקודה השלישית, וכן הלאה.

הוראה נעשית "הלכה" רק ע"י בנין אמיתי

התורה הק' - כידוע בספרים הקדושים - נקראת "תורה" מלשון הוראה, להורות לאדם את הדרך הנכונה כיצד לעבוד את בוראו.

מצד עסק התורה, ההלכה למעשה היא תכלית הלימוד. בתחילה אדם לומד את הדברים, מברר אותם, עד שבסופו של דבר הוא זוכה להגיע לידיעת ההלכה למעשה.

ומבואר בספרים, ש"הלכה" הוא מלשון הליכה - "הליכות עולם לו", כלומר אימתי ע"י עסק התורה כביכול התורה נבלעת בדמו, והיא נעשית אצלו "תורת חיים"? - דבר זה יתכן אך ורק בשעה שההוראה של התורה היא אצלו בבחינת "הליכות עולם לו", הוא "הולך" עם ההוראה הזו בכל עת ובכל שעה, יום אחר יום.

תורה שהיא לא בבחינת הוראה, שוב אינה תורה גמורה. ואף אם היא בבחינת הוראה, אך אדם אינו יכול ללכת עם הוראה זו כל ימיו - זוהי הבחינה שמצינו בחז"ל על יהודה, שמשה רבינו התפלל עליו שיזכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

לא כל תורה הנלמדת, הופכת ממילא להיות "הלכה"! כשם שכשאדם לומד גמרא, ואומר בה "לומדות" ו"פלפולים", אין בהכרח שיגיע להלכה למעשה - כך בפנימיות הדברים, לא כל הוראה בהכרח שתגיע לבחינת "הלכה".

אבל צורת הדברים האמיתית היא, שבכדי שאדם יבנה לעצמו קומה שלמה, צורה אמיתית - עליו לקחת את ההוראה, וללכת איתה. להתבונן בה שוב ושוב, ללא הרף.

שיעור ההתבוננות הנדרש משתנה מאדם לאדם. אין הכרח שידמה האחד לשני. הן לא מדובר כאן בשני נרות שעווה, שאם גודלם שווה - בהכרח כמעט שיידלקו בשווה... ואמנם גם שם זמן ההדלקה תלוי בגורמים סביבתיים כמו רוח וכדו', אבל איכשהו ישנה איזושהי יחסיות כמה זמן אמור הנר לדלוק.

לא כן התורה הק'! התורה היא אור - "כי נר מצוה ותורה אור" - והיא מאירה לאדם את הדרך. אבל כל דרך ודרך, וכל אור ואור, צריך ללכת עמו זמן מסוים. לא ראי זה כראי זה, ישנן נקודות שצריך ללכת אתן הרבה זמן, ישנן נקודות שפחות. וכך גם בצורת ההליכה: פעם יש צורך בבחינת "דרך" ופעם בבחינת "אוכח" וכו'. לא כל העצות של התורה הקדושה ניתן להשתמש עימן בשווה.

במה דברים אמורים?

הדברים הנכתבים בספרנו זה, אף שהם כתובים [וגם סדר אמירתם היה] ברצף ובסמיכות, צריך כל אחד מהקוראים לדעת ש"לכל זמן עת לכל חפץ תחת השמים" (קהלת ג, א), וקצב יישום הדברים צריך להיות מותאם לו אישית, לפי נפשו וכוחותיו. אם לא - הדבר עלול להוליד בו חסר גמור, בכח המעשה שהוא עושה.

נקודת ההתעוררות צריכה לשמש לחיזוק הבנין

באופן כללי, כדי שעבודתו של אדם תיעשה בצורה הנכונה, נצרך הוא לשתי נקודות: בנין, והתעוררות.

העבודה צריכה להיות בצורה של בנין, שלב על גבי שלב, וכל שלב יש לבנות אותו בצורה יסודית. לא משנה כמה זמן נדרש לכך. לא עובדים עם שעון. עובדים באמת. העיקר שהבנין יהיה מיוסד ואמיתי, ושלא 'חולמים' בדרך. ממילא, יש להקדיש לכך את כל הזמן הדרוש. זוהי נקודה אחת, והיא הנקודה הבסיסית.

אלא שיחד עם זאת נצרך העובד לנקודה נוספת. כל זמן שנמצא אדם בבחינת "אני ישנה ולבי ער", וה"לבי ער" שלו אינו בגילוי להאיר את ה"אני ישנה", הריהו נצרך כל הזמן לנקודות התעוררות שיעוררוהו עוד פעם ועוד פעם. ה"לבי ער" שלו צריך להשפיע על ה"אני ישנה"!

מי שיש לו מדרגה עצמית, מקבל את ה"לבי ער" ישירות מלבו הטהור. הוא מעורר את עצמו בכל פעם ופעם מצד עצמו, ובפנימיות - מצד הבת קול שיוצאת כל יום מהר חורב [שבנפש].

אבל מי שעדיין לא זכה שתהיה לו נקודה זו, נזקק להתעוררות מנקודות חיצוניות, וכאן יכול להיות בלבול עצום.

כפי שאמרנו, יש את הבנין, ויש את ההתעוררות. "בנין" פירושו: לוקחים נקודה אחת והולכים אתה מתחילה עד סוף, מייסדים אותה, בונים על גביה וקונים את הדברים. כל זמן שלא קנו, אין טעם להמשיך הלאה. אם אין יסוד, אי אפשר לבנות על גביו בנין.

מצד נקודת הבנין אי אפשר לערב עוד נושא, ועוד נושא. לאדם יש נושא אחד ברור שבו הוא עוסק, ואין לו צורך עתה להתעסק בדברים אחרים. בודאי שלכל כלל יש יוצא מן הכלל, אבל באופן כללי זוהי צורת הדברים. כל התעסקות בנושא אחר, גורמת לאיבוד הנקודה שהאדם עמל כעת לקנותה.

משא"כ מצד נקודת ההתעוררות, אם אדם יכול לעורר את עצמו כל פעם באותה נקודה שהוא עובד, מה טוב ומה נעים. אבל ההתעוררות שהאדם מקבל אינה תמיד מוזמנת. ישנן כל מיני סיבות אחרות, חיצוניות לו, שמעוררות אותו - פעם שמחה, פעם ח"ו להיפך וכו' - והרשמים של ההתעוררות הולכים ונובעים ממה שהקב"ה שולח לאדם.

נמצא אם כן, שישנה סתירה בין הבנין שהאדם צריך לבנות, לבין ההתעוררות אותה הוא מקבל. הבנין הוא רק בנקודה בסיסית מאד, וממנה הוא לא זז, ואילו נקודת ההתעוררות עשויה להשתנות מיום ליום, ומזמן לזמן.

וכאן טמונה סכנה: אם אדם מחליף את היוצרות, כלומר, דברים שצריכים רק לעורר את הנפש, הוא לוקח אותם והופך אותם לבנין - הוא מאבד את כל התכלית!

כאשר אדם שומע ח"ו על צרות - אלמנה, יתומים רח"ל שמאוד מצוי כיום - והדבר מעורר אותו [עד כמה שהוא זך], עליו לקחת דברים אלו אך ורק למטרת התעוררות, כמנוף להמשך עבודת הבנין! לא לקחת את ההתעוררות ולעבוד על כל נקודה בה, אלא אדם רק צריך לצאת מה'תרדמה' שלו, ואחרי שהוא יוצא ממנה, עליו לקחת את ההתעוררות שהוא התעורר, ולעבוד במצב עירני על אותה נקודה שהוא אוחז כעת בבנייתה וייסודה.

שמיעת דברי התעוררות - רק ע"י מי שעולמו ברור

כפי שביארנו, הערבוב של מושגי הבנין עם מושגי ההתעוררות, יש בהם איזשהו 'שעטנז' שעלול להזיק!

מהי, אם כן, התרופה לדבר?

ישנן שתי רמות של התעוררות: יש אדם שלא נכנס לעולם של עבודת ה'. הוא שקוע כולו בעולם של עצמו, בעולמו של דמיונות. כדי להוציא אותו משם, צריך לנער אותו מהעולם בו הוא נמצא, בבחינת "התנערי מעפר קומי", לנער אותו מהעפרוריות השוררת עליו, ולהוציא אותו מעולמו.

בנקודה זו אין צורך בידע קודם, אלא יש לנסות להתחיל לעורר אותו בכל צורה אפשרית על מנת שירצה לבקש לעצמו דרך בעבודת ה'. זהו סוג של התעוררות אחד.

הסוג השני של התעוררות הוא: אדם שחי במהלך של עבודת ה', רק שבאמצע הדרך נפלה עליו תרדמה כלשהי, וכיום הוא במצב של "נים לא נים תיר ולא תיר". אדם כזה צריך לעורר כל פעם מחדש להמשיך את המהלך בו הוא עסוק.

המהלך של התעוררות זו, שונה לגמרי מההתעוררות הראשונה. ההתעוררות הראשונה עניינה לעורר את האדם מהבלי הזמן, מהטרדות, ולגרום לו להיכנס למהלך של עבודת ה'. ההתעוררות באופן השני היא, שבעצם האדם כבר חי עם עולם ברור להיכן הוא הולך, רק מדי פעם אין לו כח, הוא שוכח. ההתעוררות צריכה, אפוא, רק להוריד ממנו את השכחה ולהחזירו למהלך של אותו עולם בנוי אותו הוא רוצה ובו היה עסוק עד לא מזמן.

אם אדם כבר יצא מעולם העפרוריות, ואת ההתעוררות הראשונה הוא לא צריך, ומנגד, עולם שני ברור עוד אין לו - חלק גדול מדברי ההתעוררות שהוא שומע, נחסר בהם עיקר המכוון. הוא מתעורר ואין לו עם מה ללכת!

והנה, מקוים אנו שאת ההתעוררות הראשונה כולם כבר עברו. אם כן, המהלך צריך להיות במדרגה השנייה. כל יחיד ויחיד, על מנת שעבודתו תהיה אמיתית, מוכרח ראשית כל שיהיה לו סדר פנימי בעבודת ה': מהי הראשית, מהי התכלית ומה באמצע? מהי אותה נקודה שהוא אוחז בה כעת, ולהיכן הוא שואף להגיע?

במשל שבדבר: לאדם יש סולם עם עשרה שלבים. ראשית ברור לו עם איזו שליבה מתחילים לעלות. הדבר השני ברור לו: באיזה שליבה הוא עומד. הדבר השלישי שצריך שיהיה ברור לו, שהוא רוצה לטפס ולהגיע עד השליבה העשירית.

אם חסרה אחת משלושת ההבחנות, הדרך אינה מיוסדת כראוי! אם הוא לא יודע מהיכן מתחילים, אולי הוא התחיל מהמדרגה הרביעית? בנוסף, אם אין קרקע מתחתיו, סוכ"ס אם לא יקרה לו נס הוא ח"ו יפול.

כמו כן, אם אינו יודע באיזו שליבה הוא אוחז, זהו סתם בלבול בעבודת ה'. הוא לא יודע על מה צריך לעבוד, וממילא הוא עובד על דברים שאינם שייכים למדרגתו, ואין שום התאמה בין המעשים לעבודת הלב.

וכך גם בענין הנקודה השלישית: אם אין לו שאיפה ברורה להיכן הוא רוצה להגיע, גם אם הוא יודע כבר על מה צריך לעבוד, אך זוהי עבודה ללא תכלית וללא מטרה, חסר לו את ה'נשמת חיים', את ה'יחידה ליחדך', של כל עבודתו.

נמצא אם כן, שבכדי לשמוע דברי התעוררות, מוכרח ראשית כל שיהיה לו לאדם עולם פנימי ברור, סדר בעבודת ה'. כשהסדר מצד עצמו ברור, אז כשנפלת עליו תרדמה - "אני ישנה" - ומגיע מישהו לעורר אותו, או שהוא נתקל בכל מיני

התעוררויות שהקב"ה שולח מכל מקום, ההתעוררות גורמת לו להיזכר היכן בדיוק הוא אוחז, והוא ממשיך במרץ ובשמחה הלאה.

שתי צורות חיים

ניתן משל נפלא לדבר.

אדם נוסע בכביש בין עירוני בנסיעה מהירה. זוהי שעת לילה מאוחרת. עבר עליו יום עמוס. לפתע הוא שומט את ראשו ומנמנם לרגע. חבריו היושב על ידו, מיד מזיזו לו את היד ומעורר אותו. סכנת נפשות! כשהוא מתעורר ורואה את הכביש לפניו, מיד הוא תופס עת עצמו: אני נוסע במהירות מאוד גבוהה, באמצע כביש סואן, צריך להשתלט על ההגה!

אם יאמר הנהג לזה שמעורר אותו: תן לי רבע שעה לנוח. אני עדיין לא שם לב היכן אני נמצא, אני קצת מבולבל - תוך מספר שניות הוא עלול למות!

כלומר, אדם הנמצא במהלך של נסיעה, תיתכן תרדמה לרגע קט, אך כשהוא מתעורר, מיד הוא תופס את עצמו בדיוק היכן הוא נמצא, והוא מוכרח לשלוט על ההגה ולהמשיך בנסיעה.

אבל ישנה אפשרות נוספת. נצייר לעצמנו נהג מונית החונה במגרש חניה, ושם הוא מנמנם. אדם כזה, כשמעוררים אותו, בהחלט יתכן שיבקש לישון עוד רבע שעה, שכן אינו ממחר לשום מקום, מה גם שעוד לא ברור לו כלל להיכן הוא צריך לנסוע ומהו כיוון נסיעתו, שהרי את נהג המונית מזמינים כל פעם למקום אחר - פעם לרחוב פלוני ופעם לרחוב אלמוני. אין כל קשר בין הנוסע שנסע ברכבו בבוקר, לנוסע שנסע בצהריים, בין הנוסע שנסע אתמול לנוסע של היום. וכשהוא מנמנם וברקע נשמעת קריאה מבעל התחנה שיש הזמנה, אומר הוא לעצמו: "נו, פחות 20 שקל. אישן עוד רבע שעה, תתקשר אלי עוד רבע שעה..."

בזמן המנוחה הוא לא מרגיש כל לחץ להתעורר, ולא זו בלבד, אלא שגם אין לו אפילו שמץ של ידיעה להיכן הוא אמור לנסוע בשעה הקרובה. הנסיעה הבאה אין לה כל קשר לנסיעה החולפת, וזה שידוע לו להיכן הוא נסע לפני רבע שעה, לא מוליד בו ידע להיכן יצטרך לנסוע בעוד רבע שעה.

הן הן הדברים בעבודת ה'. ישנן שתי צורות כיצד האדם חי את חייו: ישנו אדם שחי במהלך של 'נסיעה' תמידית בכביש סואן - יש לו בנין, דרך ברורה - ומתוך כך ברור לו שעליו להיות עירני ודרוך כל הזמן, להביט ימינה ושמאלה אם לא באה 'מכונת' - אם לא ניצב בפניו איזה מכשול וכו' - שהרי "כל הדרכים בחזקת סכנה".

אדם כזה, גם הוא נרדם לרגע בתוך העבודה - תקפוהו טרדות הזמן, יש לו חלישות מיסוד העפר וכו' - אבל ברגע שמעוררים אותו, הוא מיד חוזר לעצמו, ושולט לחלוטין במהלך בו הוא נמצא - חוזר לנקודה הברורה בה אחז לפני שנרדם!

לעומת זאת ישנו אדם אחר החי את חייו כמו נהג מונית הנמצא בחניה. אין אצלו בנין. זוהי רק צורה של התעוררות ושינה, התעוררות ושינה. אדם כזה חי בעולם התמורות: יום כך יום כך, שבוע כך שבוע כך. יש זמנים כאלו וזמנים כאלו... ודאי שאין לבטל כל מעשה של התעוררות ושל חיזוק, אבל צריך לדעת שזו אינה צורה של בנין!

מי יתן ויזכנו הקב"ה לעשות נחת רוח לפניו, שנזכה לעמוד על דבר אמת ותצא מן הדברים התועלת הרצויה לכל יחיד ויחיד.

- [בלבבי משכן אבנה - ח"ד](#) [1]

Source: <https://bilvavi.net/shiur/התעוררותובניןבעבודתה-002-ד-בלבבי>

Links

[1] <https://bilvavi.net/bilvavi.dalet>